

**LEWENSORIËTERING
GEMEENSKAPLIKE TAAK VIR ASSESSERING
DEEL B**

EKSAMENNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tyd: 2 uur

70 punte

INSTRUKSIES

1. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.
2. Skryf slegs in donkerblou of swart ink.
3. Vir elkeen van die vrae: Lees of hersien die bron en beantwoord dan die vrae wat volg.
4. Neem kennis van die puntetoekenning voordat jy die vrae in Afdeling A beantwoord. Punte sal vir elke verskillende en werkbare verduideliking toegeken word.
5. Onthou – gehalte is belangriker as hoeveelheid, maar vermy eenwoordantwoorde.

INLEIDING

GTA A het op 'n aantal onderling verbonde temas gefokus.

- Jy is uitgenooi om die konsep van nasionale trots en wat dit beteken om Suider-Afrikaans te wees, te ondersoek.
- Jy is toe uitgenooi om te besin oor die negatiewe en positiewe aspekte van die land waarin jy woon en om jou gedagtes en emosies hieromtrent te verken.
- Die finale taak het jou sin vir bemiddeling, jou houding teenoor aktivisme en jou probleemoplossingsvaardighede geassesseer.

GTA B sal hierdie temas voortsit en ondersoek hoe goed jy die konsepte en idees van die GTA geïnternaliseer het en jou uitnoui om die rol van die jeug om Suider-Afrika in 'n positiewe lig te stel, verder te ondersoek.

AFDELING A KORTVRAE**VRAAG 1****BRON 1****Jong Afrikane: herskep politiek**

- 1 Die politieke klasse van Afrika het, ten spyte van 'n aantal betekenisvolle en baie welkome vorderings, misluk in hul missie om nasies te bou wat gekenmerk word deur geregtigheid en vooruitgang. Politiek is die enigste manier om die verloop van 'n land se geskiedenis te verander, om die voortbestaan van ongelykhede te beëindig en om 'n gevoel van waardigheid vir miljoene mense te herstel.
- 2 Baie dinge moet dringend in Afrika gedoen word. Daar is 'n behoefte om die nuwe soort dialoog wat onder die jeug verskyn, te bevorder – deur ander metodes en ander spelers te gebruik, indien nodig, en met die uiteindelijke doel om mag op 'n demokratiese wyse oor te neem.
- 3 Nuwe politieke jeugbewegings verskyn vanuit stadskulture en voorstedelike woonbuurte. Voorbeelde sluit in *Y'en a Marre* ("Ons het genoeg gehad"), in 2011 deur 'n groep jong joernaliste in Senegal gestig om hul president teen te staan; *Le Balai Citoyen* ("Die Mense se Besem"), in 2013 deur 'n groep kletsrymers in Burkina Faso gestig om húl president teen te staan; en *LUCHA (Lutte pour le Changement)* ("Stryd om Verandering"), deur 'n groep jong aktiviste in die Demokratiese Republiek van die Kongo (DRK) gestig om demokrasie in 2017 te bevorder.
- 4 Hierdie bewegings is almal pogings om politiek te dekoloniseer. Hulle het ten doel om politiek aan die mense terug te gee – in die hande van burgers wat tot dusver uitgesluit was van die demokratiese proses en net geraadpleeg is om, deur te stem, hul stempel van goedkeuring aan die maghebbers* te gee.
- 5 Deur musiek, dans, graffiti en verwysings wat by straatpoësie geleen is, te gebruik, slaag hierdie bewegings daarin om jongmense byeen te bring wat die taal en kodes van hul omgewings verstaan. Op straat en via die internet vra hulle vir 'n alternatiewe dialoog en vir projekte wat aan hul drome vlerke gee. Hierdie nuwe spelers in Afrika-politiek gebruik 'n reeks kulturele verwysings om hul optrede te ondersteun. Rapmusiek is byvoorbeeld 'n kragtige instrument om die boodskap van teenkantiing oor te dra.
- 6 As bakens van hoop het hierdie bewegings 'n groot verantwoordelikheid. Hulle verteenwoordig politieke magte wat ongebonde, vry en onbelas* deur koloniale druk is. Dit is aan hulle te danke dat die kontinent nie meer net beelde van jammerte, gegengereer deur armoede, hongersnood, VIGS en oorlog, optower nie.

[Hamidou Anne, February 2018, Young Africans: reinventing politics, UNESCO, <<https://en.unesco.org/courier/2018-2/young-africans-reinventing-politics>>, besoek 27 Maart 2019]

WOORDELYS

- * maghebber – die persoon of party wat die mag het
- * onbelas – vry van die las van kolonialisme, byvoorbeeld wit skuld, swart onsekerheid, onvergewensgesindheid, stereotipering

1.1 1.1.1 Watter positiewe invloede kan politiek volgens die bron op samelewings hê?

(3)

1.1.2 Watter van hierdie positiese invloede dink jy het die hoogste prioriteit vir gemeenskappe in Afrika? Verduidelik waarom dit 'n kwessie is en sê dan watter stappe politieke meningsvormers moet doen om verandering teweeg te bring.

(2)

1.2 1.2.1 Verduidelik jou begrip van die woorde "om mag op 'n demokratiese wyse oor te neem" (paragraaf 2, reël 3).

(2)

- 1.2.2 Onttrek uit die bron enige van die genoemde jeugbewegings wat hierdie konsep illustreer en verduidelik dan kortliks hoe hierdie beweging sy bepaalde stel vaardighede kon gebruik het om dit te bewerkstellig.

(3)

- 1.2.3 Watter slagspreuk kon gebruik word deur die groep wat jy in 1.2.2 gekies het om hul saak te bevorder?

(1)

- 1.3 Watter nuwe persepsie van Afrika kan as gevolg van hierdie jeugbewegings ontstaan?

(2)

[13]

VRAAG 2**BRON 2****Herstel Suid-Afrika se openbare skole: lesse van 'n kleindorpse universiteit**

- 1 *Suid-Afrika se openbare skoolstelsel is deurtrek van probleme. Uitsaksyfers is hoog, leerders het 'n gebrek aan behoorlike ondersteuning en mentors, en die oorgang van skool na tersiêre onderwys is dikwels oorweldigend. Maar wat gebeur wanneer universiteite, NRO's en skole nou saamwerk om aan hierdie kwessies aandag te gee?*
- 2 Statistiek toon dat minder as een uit tien swart leerders van skole wat nie skoolgeld betaal nie wegstap met 'n goeie matriekpunt – goed genoeg om toegang tot universiteit te verleen.
- 3 Om hierdie tendens te probeer verander, het Rhodes Universiteit in 2016 'n inisiatief geloods wat uit 'n aantal projekte bestaan wat op verskillende vlakke van onderwys gemik is. Dit bedryf 'n mentorskapprogram genaamd The Nine Tenths by drie sekondêre skole in die omgewing. 'n Aantal top Graad 12-leerders by die skole kry elkeen 'n hoogs opgeleide Rhodes-student wat vir die jaar vrywillig as mentor optree. Die mentorskapproses fokus op persoonlike beplanning, studievaardighede, skriftelike werk (veral opsommings) en tersiêre aansoeke.
- 4 In 2017 het die drie deelnemende skole hul gekonsolideerde baccalaureusvlak slaagsyfers wat toegang tot tersiêre studie verleen, meer as verdriedubbel, van 16 tot 52. Van hierdie leerders is 26 as voltydse studente en 'n verdere sewe as geleentheidstudente by Rhodes Universiteit geregistreer. In 2018 het die program met 170 Graad 12-leerders gewerk. Elkeen was geskik met 'n hoogs opgeleide vrywillige Rhodes-student.
- 5 In Februarie 2017 het Rhodes vir die eerste keer in die universiteit se geskiedenis meer as 100 agtergeblewe plaaslike eerstejaarstudente geregistreer. In 2019 het die syfer **op 130 gestaan**.
- 6 Universiteite het 'n verantwoordelikheid en 'n mate van potensiële invloed op openbare skole. 'n Groot, kragtige visie van gehalteskoolopleiding vir alle jongmense kan verwesenlik word deur met vennote saam te werk wat verskillende sterk punte en belangstellings het wat gekombineer kan word en in lyn is om 'n groter impak te bewerkstellig. Universiteitstudente moet as 'n kritieke hulpbron beskou word om aandag te gee aan die uitdaging van gehalteonderwys vir almal in plaaslike gemeenskappe.

[Aangepas en vertaal uit Di Wilmot, 21 March, 2019, Fixing South Africa's public schools: lessons from a small-town university, The Conversation, <<https://theconversation.com/fixing-south-africas-public-schools-lessons-from-a-small-town-university-113206>>, besoek 26 Maart 2019]

- 2.1 Waarom kan 'n "onderwysstelsel wat deurtrek is van probleme" oor die lang termyn problematies wees vir die land? Bespreek enige TWEE bekommernisse kortliks.

(4)

- 2.2 2.2.1 Identifiseer die vier hoofkusterreine van die mentorskapprogram wat in Bron 2 beskryf word.

(4)

- 2.2.2 Verduidelik kortliks waarom jy dink dat die inisiatief van die Rhodes Universiteit so effektief was.

(2)

2.3 **Hoe** kan gehalteonderwys vir alle jongmense volgens die bron bewerkstellig word en **wie** word as 'n noodsaaklike vennoot beskou?

(3)
[13]

VRAAG 3

BRON 3

[Mary Taylor,
<<https://za.pinterest.com/maryt0310/social-studies-africa-unit-project/>>, besoek 26 Maart 2019]

BRON 4

[Alexander Hunter for The Washington Times,
March 26, 2019
<<https://www.washingtontimes.com/cartoons/>>/, besoek 27 Maart 2019]

3.1 Verduidelik die skakel tussen die twee bronne hierbo kortliks.

(1)

3.2 3.2.1 Identifiseer een "reël" wat jy dink verander moet word en dui kortliks aan waarom jy van mening is dat die huidige reël problematies is.

(1)

3.2.2 Beskryf nou hoe jy te werk sal gaan om dit te doen. Jy kan inspirasie put uit Deel A van jou GTA-voorlegging.

(2)
[4]

30 punte

BYKOMENDE BLADSYE VIR AFDELING A (AFDELING B GAAN HIERNA VOORT)

[illegible]

[illegible]

AFDELING B BEREDENEERDE OPSTEL**VRAAG 4**

- 1 "Totdat die leeu leer om te skryf, sal elke storie die [menslike] jagter verheerlik."

[J. Nozipo Maraire, <<https://www.goodreads.com/quotes/8058892-until-the-lion-learns-how-to-write-every-story-will>>, besoek 27 Maart 2019]

In die konteks van die GTA B-temas kan hierdie aanhaling figuurlik beteken dat die mense met die mag om die deurslaggewende besluite te neem, dit altyd sal doen om hulself in die magposisie te hou. Hulle sal nooit werklik die perspektiewe van diegene aan die ontvangkant van die besluite verstaan of in ag neem nie.

- 2 "In sy inhuldigingstoespraak het Robert F. Kennedy '48 gesê: 'Hierdie wêreld vra die eienskappe van die jeug; nie 'n lewensfase nie, maar 'n geestesingesteldheid, 'n vurige wil, 'n verbeeldingsgehalte, die oorheersing van moed oor skugterheid, van die aptyt vir avontuur bo 'n lewe van gemak.'"

[Bicknell, D.P & Yalamanchi, P, 24 May 2012, *The Qualities of Youth*, *The Harvard Crimson*, <<https://www.thecrimson.com/article/2012/5/24/youth-qualities-change/>>, besoek 27 Maart 2019]

- 3 "Een van die sleutelprioriteite van die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling is om jongmense te bemagtig om hul volle potensiaal te verwesenlik en hul rol en verantwoordelikhede te verstaan om 'n betekenisvolle bydrae te lewer tot die ontwikkeling van 'n voorspoedige Suider-Afrika."

[SA Government, 7 Nov 2012, Youth to debate on issues affecting them, SA Government, <<https://www.gov.za/youth-debate-issues-affecting-them>>, besoek 27 Maart 2019]

Die effektiefste manier vir jongmense om hul land positief te beïnvloed is om beduidend (sterk) in die parlement verteenwoordig te wees. Hierdie verteenwoordiging moet bestaan uit jongmense van alle rasse en geslagte, jongmense van 'n verskeidenheid van sosioëkonomiese statusse, jongmense met gestremdhede en jongmense wat met die gereg bots.

In watter mate stem jy saam of nie saam met die bostaande stelling nie?

Jou antwoord moet die relevante perspektiewe wat in die tekste in Afdeling A en Afdeling B van hierdie GTA weergegee is, sowel as jou eie perspektief, in ag neem.

[40]

BEPLANNING

[illegible]

BEREDENEERDE OPSTEL

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

40 punte

Totaal: 70 punte

BYKOMENDE BLADSYE VIR DIE VOLTOOIING VAN AFDELING B:

[illegible]

BYKOMENDE BLADSYE VIR DIE VOLTOOIING VAN AFDELING B:

[illegible]